

Kapitoly z dějin kulturních institucí

- František Svoboda
- Kontakt: gert@seznam.cz
- Konzultační hodiny: čtvrtek 13:30 – 15:30

- Požadavky ke kolokviu

Opera

aneb

hledání dokonalé cenové diskriminace a jiná
specifika operních trhů

Struktura přednášky

- Umění možného - finanční zabezpečení opery v Itálii na počátku + teoretický koncept dokonalé cenové diskriminace
- Pokus o nemožné – financování počátků opery v Londýně ... a lekce pro naše časy
- Vliv mecenátu/konkurence na kvalitu oper
- Vliv repertoáru opery na návštěvnost

- Dva mody udržování operních domů
 - Patron (obvykle královský dvůr)
 - Impresário (‘tržní systém’, s garancemi či bez garancí)
- Nejdražší živé umění

Opera v Římě

- Reprezentativní záležitost
- Chi soffe speri - 1639
- Soupis účtů
- Výpůjčky
- Vstup na pozvánky

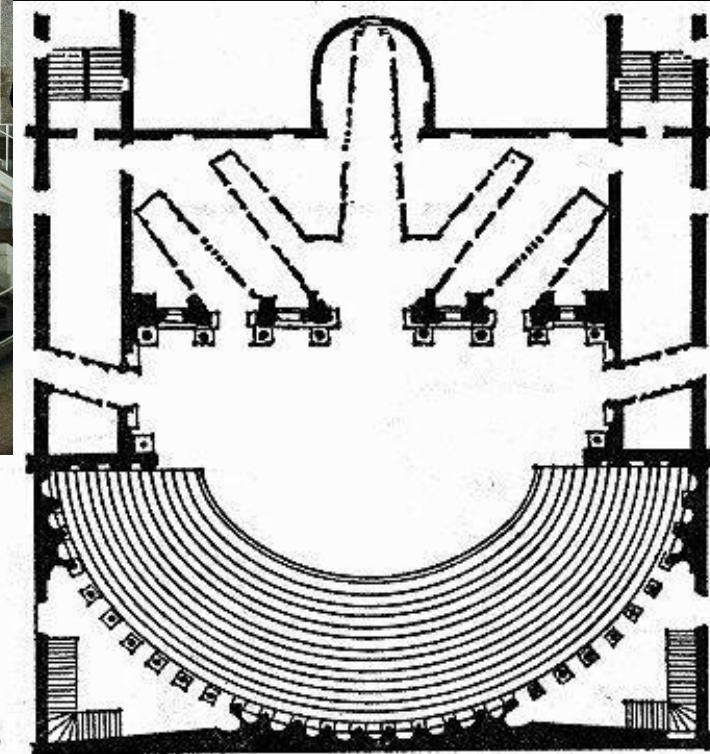
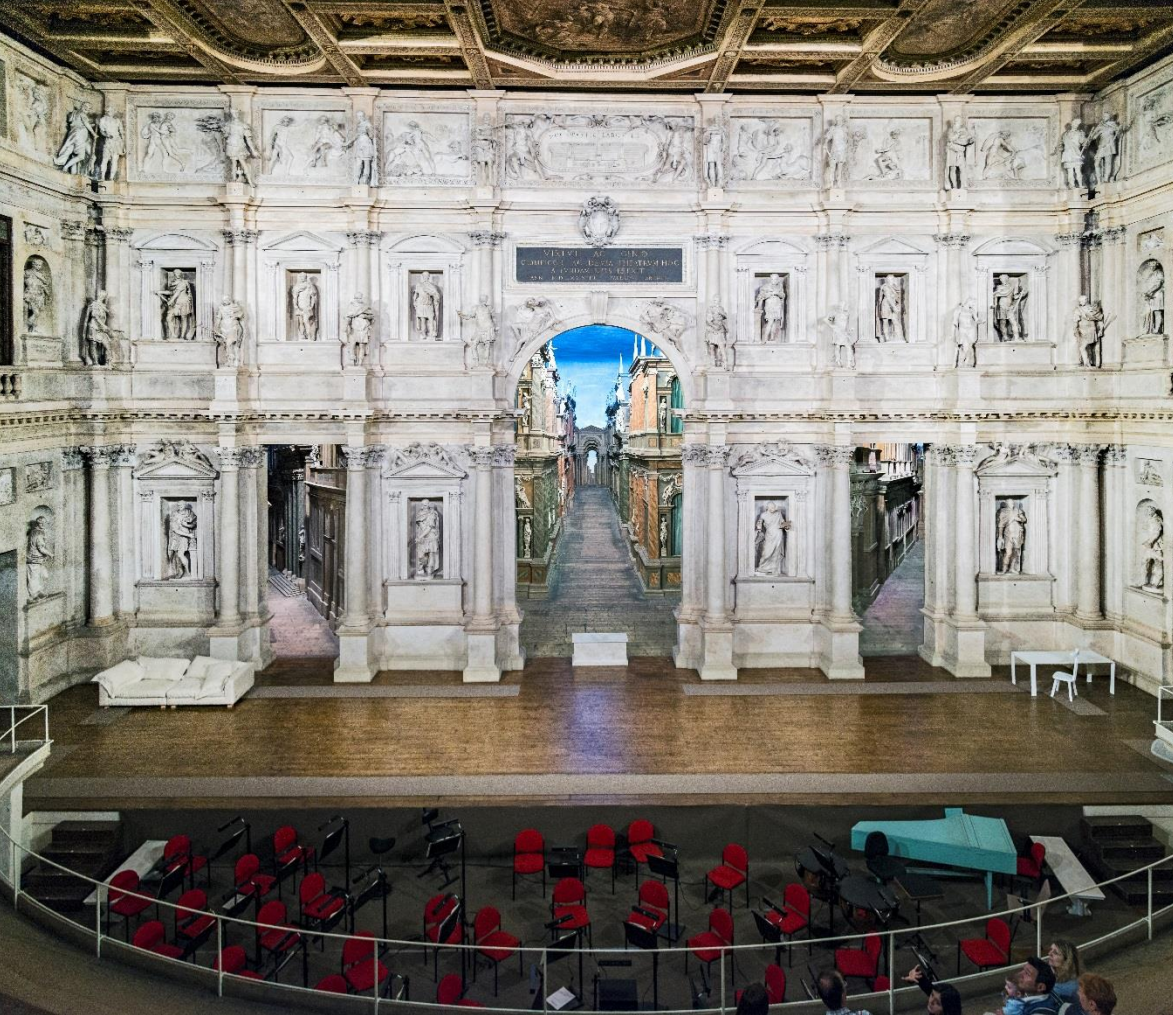

1. Stage set from *Il S. Alessio*, 1634, pl. 2, engraving.

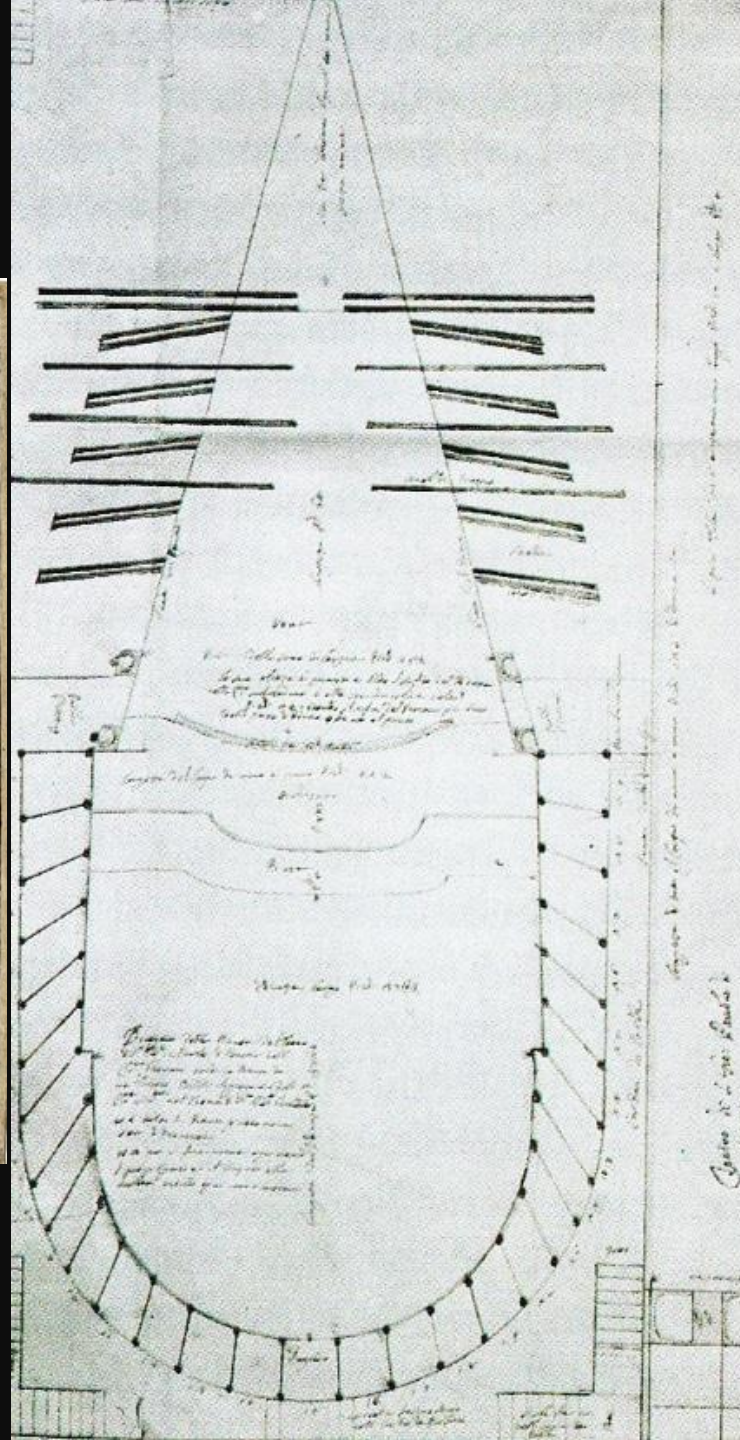

0

GreatBuildings.com

Opera v Benátkách

- Compagnie della Calze
- Karneval
- Od dvorské opery k veřejné opeře
- První sezóny
- Formování pravidel opery
- Opera Antioco - 1659

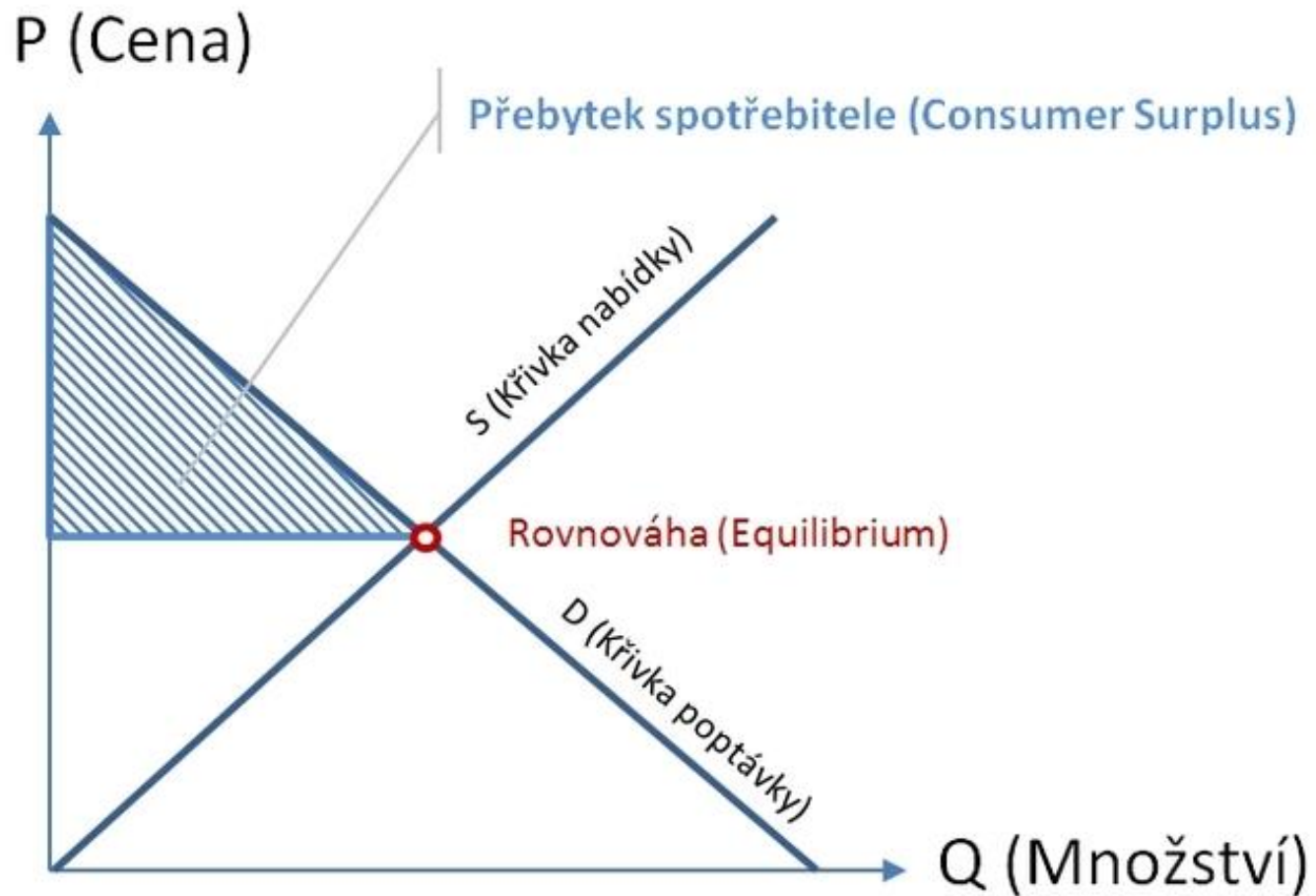

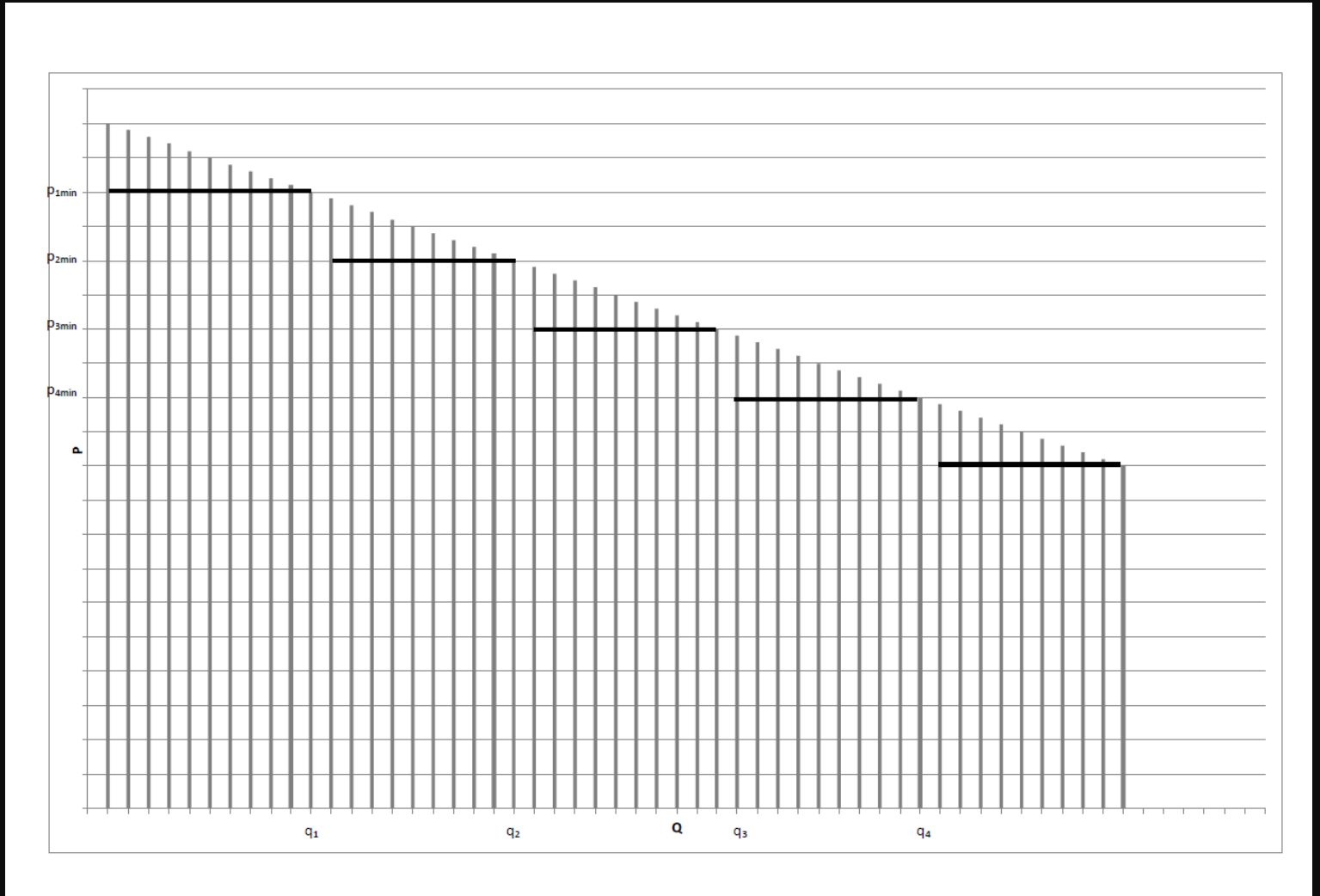
Opera v Reggio Emilio

- Při příležitosti výročního trhu
- *Il talamo preservato dalla fedelta d'Eudossa*
– 1683
- Municipální aktivita

Přebytek spotřebitele

-
- Cenová diskriminace
 - Prodejce prodává dvě identické jednotky za různé ceny
 - Čtyři podoby
 - **Časová**
 - **Prostorová**
 - Funkční
 - Spotřebitelská

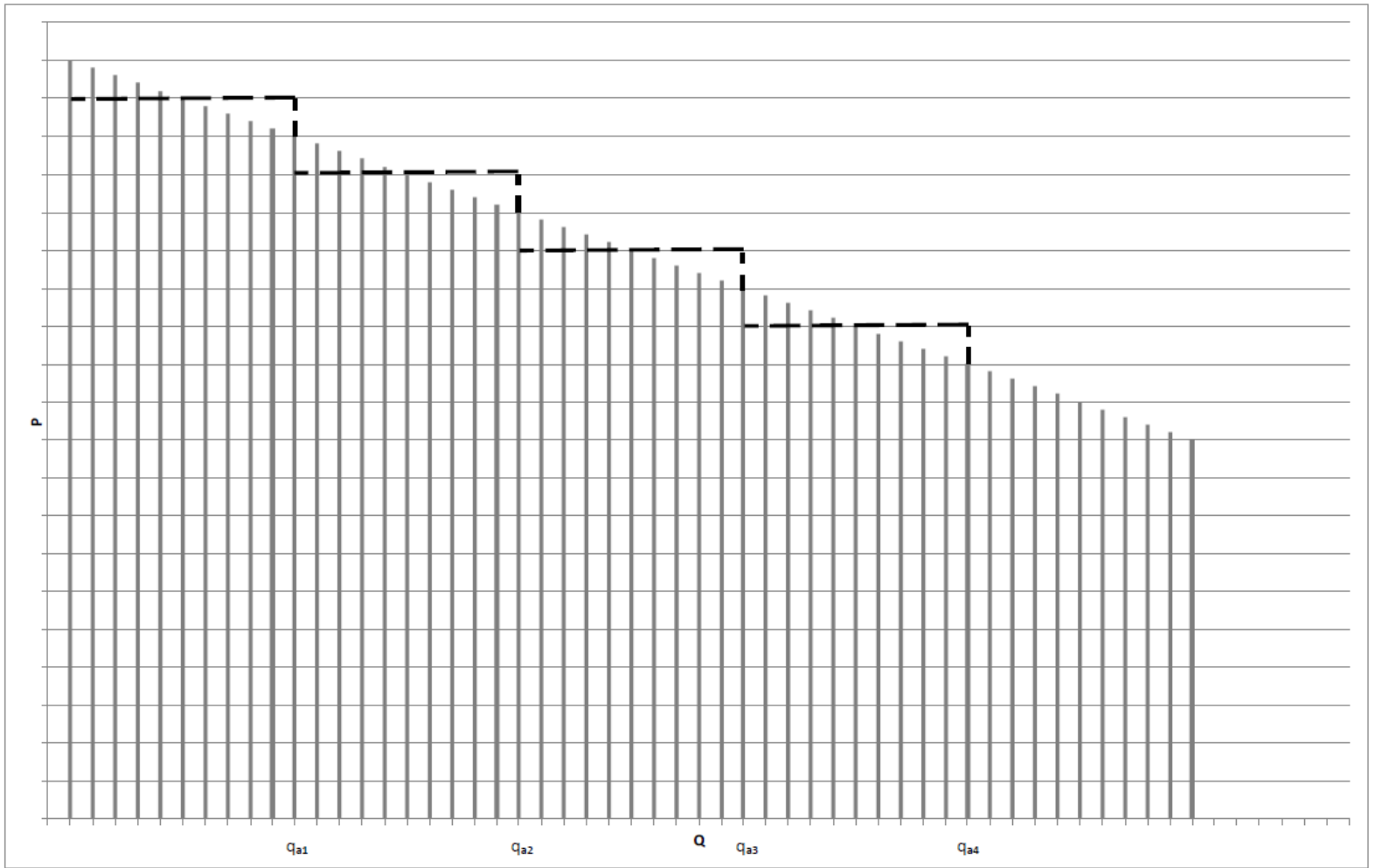

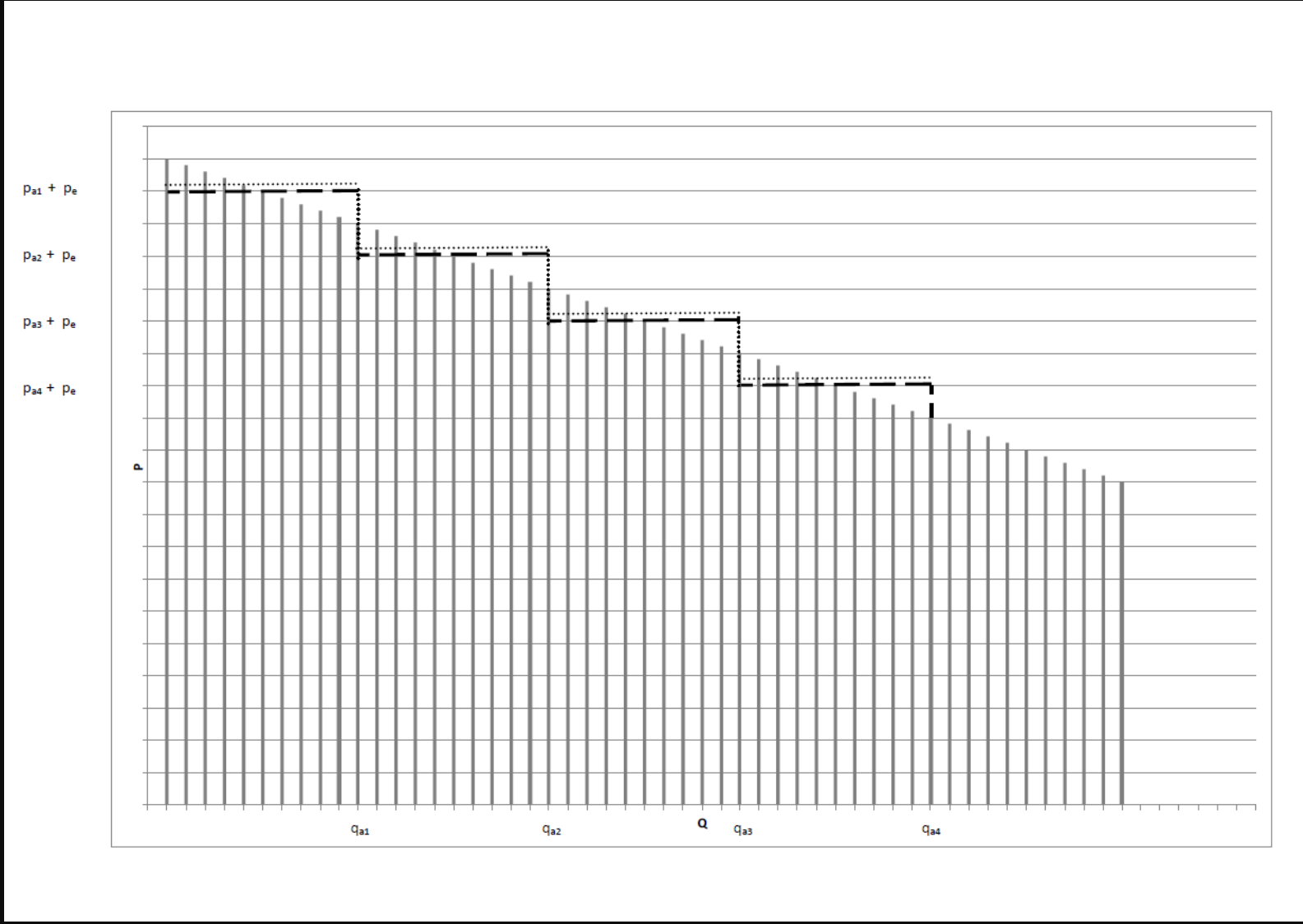
$p_{a1} = p_{1min}$

$p_{a2} = p_{2min}$

$p_{a3} = p_{3min}$

$p_{a4} = p_{4min}$

Opera v Londýně – pokus o nemožné

- Naděje, že opera bude vydělávat, vychází z tradic anglické semi-opery ...
- Obvyklá forma kulturního provozu - podílnická společnost
- Vanbrughova Společnost - 1708
- Swineyho Společnost – 1708-10
- Collierova Společnost – 1710-12
- Swineyho Společnost – 1712-1713
- Předplatné

TABLE 3

The singers' accounts at the Haymarket, 1712-13

	Owed	Paid	Benefit	Total received
Valeriano	645	169	74	£243
Valentini	537	220	75	£296
Signora Pilotti	500	171	75	£246
Handel	430	113	74	£186
Signora Margarita	400	105	76	£181
Mrs. Barbier	300	79	15	£94
Signora Manina	100	26	—	£26

- Heideggerova Společnost – leden 1713-1717
- Royal Academy of Music – 1720-1728
- Händelova Společnost – 1729-37
 - Opera of the Nobility – 1733-37

- 1740 – Lord Middlesex

Budget forecast for the Royal Academy, 1720–21

Singers

Faustina	1,500
Senesino	1,500
Durastanti	1,100
Robinson	500
Galeratti	400
Salvai	300
A bass	300
Benedetti	400
Gordon	400
<i>Total</i>	<i>£6,400</i>

Other expenses

Dancers	1,000
Scenery and costumes	2,500
Expenses per night	2,500
New operas	400
Poets	200
Staff salaries	300
House rent	400
<i>Total</i>	<i>£7,300</i>

Grand total: £13,700

Předplatné v praxi
aneb
Royal Opera House

- Opera – druh monopolu
- Dvě formy prodej lístků
 - Dlouhodobé předplatné
 - Jednorázový nákup lístku
- Seniorní fronta

Má způsob financování vliv na kvalitu?

- Poskytují opery produkované v podmínkách mecenátu vyšší kvalitu oproti operám „tržním“?
 - Patron, nezatížený tržním prostředím, podporuje jen kvalitnější díla
 - Patronát přitahuje umělce
-

Table I. Number of opera premières at major theatres, 1751–1790

	Vienna	Hungary and Prague	Other German speaking	St. Petersburg	Paris	Italy	London	Total
1751–1760	20	3	55	14	56	251	16	415
1761–1770	29	11	72	7	81	287	34	521
1771–1780	38	23	170	17	93	330	32	703
1781–1790	49	7	145	21	126	408	24	760
Total	136	44	442	59	356	1276	106	2419
%	5.6	1.8	18.3	2.4	14.7	52.7	4.4	100.0

Source: Charles H. Parsons (1989).

Table II. Operas performed 1996–1999, which were first performed 1751–1790

Date of first performance	Vienna	Hungary and Prague	Other German speaking	St. Petersburg	Paris	Italy	Total
1751–1760	2		1		1		4
1761–1770	4	2	7		1	3	17
1771–1780		3	5		3	5	16
1781–1790	9	2	1	2	2	5	21
Total	15	7	14	2	7	13	58
%	25.9	12.1	24.1	3.4	12.1	22.4	100.0

Source: www.operabase.com, opera company web pages and advertising.

Table III. Significant operas first performed 1751–1790, as assessed by experts

	Vienna	Hungary and Prague	Other German speaking	St. Petersburg	Paris	Italy	Total
1751–1760			1		1	2	4
1761–1770	5	1	2		4		12
1771–1780		1	0		5	1	7
1781–1790	8	2	0	1	6	1	19
Total	13	4	3	1	16	4	41
%	31.7	9.8	7.3	2.4	39.0	9.8	100.0

Source: Wellesz and Sternfeld (1973), Grout (1988) and Parker (1996).

- Pozice u dvora oslabuje tlak na rychlou produkci oper
- Giovanni Paisiello – více jak 80 oper, 47 z nich v Itálii mezi lety 1764 – 1776. V roce 1777 přijal místo v Sankt Peterburgu, kde zpočátku psal 2-3 opery ročně, v letech 1781-4 jen jednu ročně. Poté odešel do Neapole, kde opět psal 2-3 opery ročně.
- Cimarosa – v Itálii napsal 22 oper mezi lety 1781-4, v roce 1787 odchází do Ruska, kde složí během 4 let 3 opery, 1791 odchází do Vídně, kde vznikne jeho nejslavnější opera *Il matrimonio segreto*
- Nicollo Piccini během jedné dekády 1761-70 složil 56 oper, někdy i 8-9 ročně.
- Většina Mozartových příjmů ve Vídni pocházela z koncertů a hodin hudby, příjmy za opery tvořily jen malou část. (Za *Figarovu svatbu* 450 fl., 900 za *Così fan tutte*. Zpěváci v italské opeře ve Vídni dostávali více jak 400 – 2 000 fl., castrát Luigi Marchesi dostal 2 250 fl. za šest vystoupení (27 000 USD v cenách 1999)
- Většina oper období 1750 – 1790 vznikla na trhu, ale kvalitnější, dodnes hrané vznikly v rámci patronátu.
- X
- Konkurenční přístup – každý se mohl zapojit, objevily se i nečekané talenty

Table IV. Operas performed 1996–1999, that were first performed 1791–1840

Date of first performance	Vienna	Hungary and Prague	Other German speaking	St. Petersburg	Paris	Italy	Other	Total
1791–1800	3	1			1	3	1	9
1801–1810	1		1		1	2		5
1811–1820	1					14		15
1821–1830	1		1		5	9	2	18
1831–1840			2	1	7	18		28
Total	6	1	4	1	14	46	3	75
%	8.0	1.3	5.3	1.3	18.7	61.3	4.0	100.0
Total 1811–1840	2	0	3	1	12	41	2	61
%	3.3	0.0	4.9	1.6	19.7	67.2	3.3	100.0

Source: www.operabase.com, opera company web pages and advertising.

-
- Do 40. let 19. století neklesl počet premiér v Itálii za dekádu pod 300.
 - Rossini 29 oper mezi 1810-19
 - Saverio Mercadante kolem 60 oper za život, Giovanni Pacini kolem 90
 - Nelze pozorovat odlišnost tržní a patronátní produkce, na kvalitu, v delším období nevidíme žádný vliv.
 - Patronát u vídeňského dvora jistě vyhovoval Gluckovi a Mozartovi, avšak ani soutěživé prostředí a masová produkce Itálie nezabránilo vzestupu Rossiniho a Donizettiho.

Stará a nová díla v dnešní operní produkcí

Dobrý hospodář vynáší ze svých zásob věci nové i staré

aneb

Dilema soudobého uměleckého provozu

- Tržní identita opery
- Prodej sezónního předplatného
- 11 sezón, 77 US operních společností
- Rozptýlení novinek v programu pozitivně koreluje s prodejem sezónních lístků
- Více konvenční program znamená růst předprodeje, avšak méně a horšího hodnocení od kritiky
- Pořadí oper je důležitým nástrojem marketingové strategie

Institucionální zajištění opery v dnešní Itálii

- 12 největších oper *enti lirici* – veřejná operní korporace – financování z veřejných zdrojů, státních i městských. Mají dostatečně velké subvence, aby mohly platit trvalý ansámbl a orchestr. Na konci 20. století se přeměnili v nadace, aby mohly přijímat podporu od soukromých subjektů, do výše 49% jejich rozpočtu.
- 24 oper funguje v režimu *teatri di tradizione* – mají „podporovat místní umělce a hudební tradice“ – byly buď vytvořeny jako nadace (*fondazione*), aby mohly přijímat soukromé dary, nebo jsou financovány z rozpočtu města. Mají jen minimum personálu na plný úvazek, všichni ostatní jsou najímáni jen na projekt (opera) nebo a sezónu.

CAMILLA.

A N

O P E R A.

As it is Perform'd at the

QUEEN'S THEATRE in the
Hay-Market.

L O N D O N :

Printed for *Jacob Tonson*, within *Grays-Inn* Gate,
next *Grays-Inn* Lane. 1709.

Příjmy operních domů

- Benátský model – opery provozované za účelem dosažení zisku a plně závislé na prodeji lístků – od roku 1637 v Benátkách
- Nicméně ani v Itálii nebyla opera příliš výdělečná a vlastně se to ani nečekalo.
- Kromě prodeje lístků to bylo předplatné lóží

Královské opery

- Frederik Veliký – 1742 postavil novou operu v Berlíně

- Během 17. století se Benátky staly hlavním městem opery, na konci století bylo ve městě 16 divadel, které od roku 1637 uvedly 388 oper. (boom na trhu)
- Stabilizace trhu – na konci 18. století 7 oper
- Začalo to v roce 1581, kdy rodina Tron otevřela soukromé divadlo Teatro Tron. Vyhořelo roku 1629, po obnově znovu 1633, poté obnoveno pod názvem Teatro San Cassiano jako první operní dům. 31 lóží v pěti řadách nad sebou bylo pronajato benátské honoraci, běžné publikum sedělo na tvrdých lavicích v přízemí, či stálo. Úspěch tohoto operního domu vedl k rychlému zakládání dalších podobných veřejných operních domů. (chybí strana 101)

- La Fenice vzniká relativně pozdě, divadlo Teatro San Benedetto zkonstruované roku 1755 rodinou Grimani, kteří se rozhodli postavit nové divadlo namísto toho, aby oživovali staré Teatro Grimani
- La Fenice při okupaci francouzi roku 1807 ? Vyzdobena v nebeské modři a ve stříbrné (francouzská brava, viz Neapol)
- Na konci 18. století funguje jen 7 oper

Společenská funkce opery

- Od 17. století dodnes jsou opery stavěny, aby dodaly významu a společenskému lesku danému městu či státu (opera v Sydney, kde nebyla operní tradice a v zemi, která není proslulá zrovna počtem hudebních skladatelů)
- Opera byla ohniskem kulturního, společenského i politického života (intričky – jméno Verdi akronymem italské touhy po svobodě a osvobození od cizích mocností – Vittorio Emanuele, re d'Italia)
- Řada oper byla financována bohatými lidmi (condomini nebo palchettisti), kteří si zaplatili lóži, která se stala jejich druhým domovem – jedli tam, pili a drbali.
- Opera byla také

Opera ve Vídni

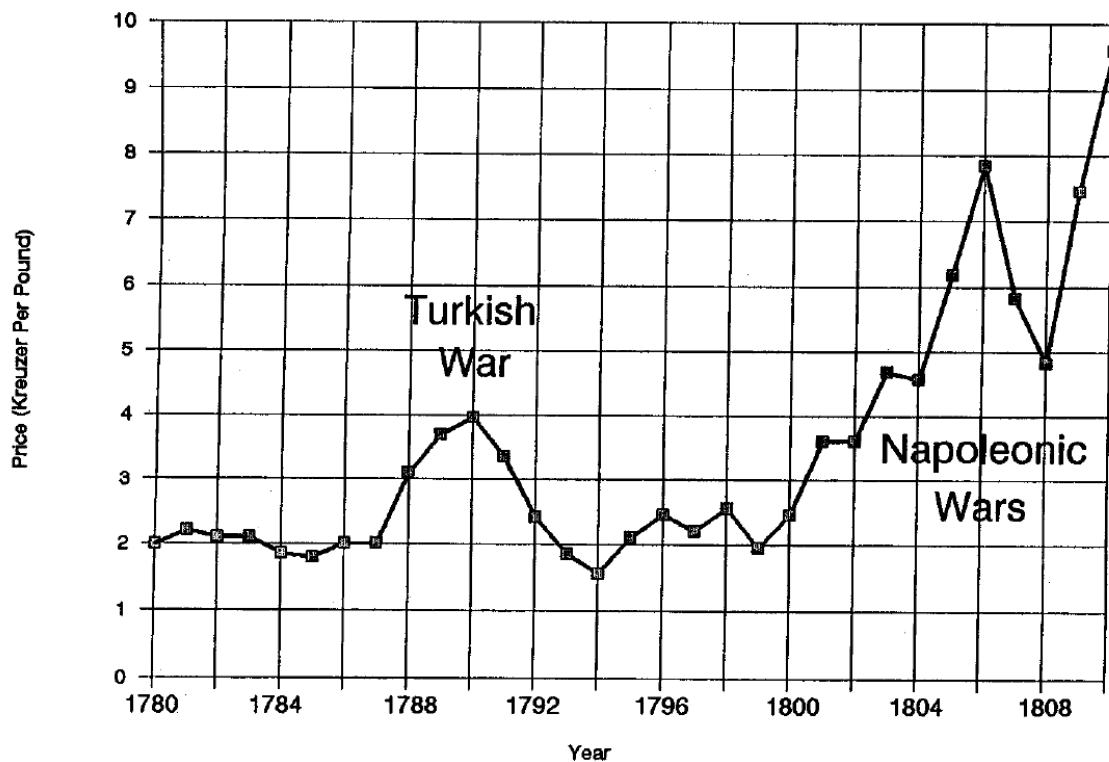
- Postupný přechod od dvorských kapel k podpoře opery
- Jen málo patronů bylo ochotno a schopno dotovat provoz opery po delší dobu.
- Opera často “vzkvétala“, ale dostala se do problémů kvůli válečným událostem či ekonomické krizi.
- Ceny ve vídeňské opeře 1791 – sedadlo v lóži 4,5 fl. (53 USD v cenách 1999), sedadlo v přízemí 1 fl. 25 kr. (17 USD). Subvence byly potřeba jen malé.
- Průměrné příjmy za lístky Burgteatru – opera sezóna 1789/90 (175 fl.) a 1790/91 (214 fl.) (divadelní představení 271 a 281 fl.)

Charakteristika vídeňského trhu práce skladatelů

- V 18. stol. obvyklý mix patronátu šlechty a dvora a tržních zakázek, ale
- rozdíl mezi Itálií a německy hovořícími zeměmi
- Růst hudebního trhu ve 2. pol. 18. stol.
- Příjmy skladatelů
 - Patronát
 - Veřejné koncerty se vstupným
 - Zakázky
 - Hudební lekce
 - Publikování skladeb

 - Problém – válečná období

Source: Morrow p.115. File: Weininfl

(Note: one florin = 60 kreuzer)